

Wśród licznych trudności, z jakimi obecnie walczyć musi odrodzona Polska, ten nowy dowód serdecznych uczuć, jakie względem niej żywi Francja, jest dla nas podwójnie cennym. Ze swej strony Polska nie poskąpi żadnego wysiłku, by przyczynić się do rozwoju i zacieśnienia tak szczęśliwie zadzierżgniętych węzłów.

Liczę niezłomnie na silne poparcie Rządu Waszej Ekscelencji, którego najcenniejszym w tej chwili dla całego narodu polskiego dowodem byłoby wysłanie do Polski wojsk polskich, znajdujących się obecnie we Francji.

Zechce Pan przyjąć, Panie Prezydencie, wyrazy mego wysokiego poważania

Piłsudski

Warszawa, dnia 7 marca 1919 r.

WYWIAD W «LE PETIT PARISIEN»

(16 marca 1919 r.)

Wywiad niżej przytoczony był wynikiem rozmowy, którą miał z Piłsudskim Claude Anet, przedstawiciel dziennika «Le Petit Parisien» dnia 16 marca 1919 r. Wywiad ten pojawił się w tymże dzienniku z dnia 23 marca 1919 r.

Wywiad porusza temat stosunku Piłsudskiego do państw centralnych w okresie wojny światowej i zawiera przewidywania Piłsudskiego dotyczące się polityki Rosji.

Wywiad nie był autoryzowany. Podajemy go w przekładzie z oryginału.

— *Jaki cel miał Pan General, uzbrajając Legiony przeciwko Rosji?*

— *Miałem w sercu głęboką nienawiść do Rosji, która gnębiła mój kraj w sposób okropny, trudny do wyobrażenia sobie we Francji. Głównym moim celem było utworzenie narodowych sił polskich. Było to niemożliwe do wykonania na obszarze zaboru rosyjskiego. Nie miałem jednak wyboru. Odziałały moje uformowałem w Galicji. Następnie zaś zadałem sobie pytanie, kto w razie wojny byłby pierwszy pobity: Austria czy też Rosja? Znałem słabość organiczną państwa rosyjskiego. Szedłem więc przeciwko Rosji.*

Mam zapytanie na końcu języka i taka jest szczerłość Generala, że uważam się za upoważnionego do zadania go.

— *Pan General prowadził więc wojnę przeciwko Entencie. Czy nie zastanawiał się Pan General nad tym, że w ten*

sposób mógł Pan osłabić koalicję i że zmierzał Pan w miarę swych sił do spowodowania jej klęski?

— Nie mogliśmy w żaden sposób uwierzyć autonomicznym obietnicom Rosji. Rosja obiecuje, gdy jest do tego zmuszona, i nie dotrzymuje swych obietnic z chwilą, gdy ma po temu siłę. W roku 1815 Aleksander I obiecał i nadał Polsce konstytucję¹⁾. Ale jakże obszedł się z nami przed końcem swego panowania i co zrobili z nami jego następcy? Wie pan o tym. Podczas obecnej wojny rzeczą najważniejszą było stworzenie polskiej armii, która mogłaby w razie potrzeby bronić Polski.

— Ale gdybyśmy zostali pobici, jaki byłby wówczas los Polski?

— Gdyby Ententa była zwyciężona, Polska miałaby więcej swobody pod Niemcami i Austriakami, niż jej miała pod panowaniem rosyjskim. Przedstawiałoby to już korzyść. Ale z rządami niemieckim i austriackim stanął układ, że w żadnym wypadku Legiony nie mogłyby być użyte na froncie zachodnim.

— Na skutek czego Niemcy aresztowali Pana Generała?

— Oni czuli, że biłem się za Polskę, a nie za nich. Byłem zbyt niezależny. Opierałem się, jak i moi oficerowie, wszelkim ich zakusom rekrutowania żołnierzy w Polsce w celu podtrzymania wojny przeciwko Koalicji. Aresztowali mnie w 1917 r. i osadzili w więzieniu w Magdeburgu.

Prowadzący wywiad wspomina, że Piłsudski był więziony do wybuchu rewolucji i że zwolnił go znany przed wojną w sferach artystycznych Paryża hr. von Kessler.

— Dlaczego pan von Kessler uwolnił Pana Generała?

— Znałem go osobiście i miałem z nim do czynienia podczas wojny, gdy dowodziłem Legionami²⁾. Wiedział, że rewolucja mnie uwolni. Chciał nadać sobie pozory zasługi, że mnie uwolnił, i wyobrażał sobie również niewątpliwie, że w ten sposób zaszkodzi mi w oczach Koalicji oraz że dwa lata więzienia niemieckiego pójdą w niepamięć.

— Czy Pan Generał należy i nadal do partii socjalistycznej?

— Nie należę do żadnej partii.

— Pan Generał miał trudności z Polskim Komitetem Narodowym w Paryżu?³⁾

¹⁾ Mowa o konstytucji, którą Aleksander I nadał Królestwu Polskiemu 27 listopada 1815 r.

²⁾ Z hr. Harry Kesslerem, posłem niemieckim w Polsce od dnia 19 listopada 1918 do 15 grudnia 1918 r. Piłsudski zetknął się pierwszy raz późną jesienią pod Koszyszczami. Kessler, w randze rotmistrza, przyjechał wtedy jako oficer łącznikowy gen. Linsingena.

³⁾ P. str. 45 (List do Dmowskiego z 21. XII. 1918).

— Obecnie te trudności są usuwane¹⁾. Komitet paryski nie był dokładnie poinformowany o sprawach polskich; nie dostrzegaliśmy z tej odległości, jak one się układały. Członkowie, wchodzący w jego skład, od dawna nie byli w Polsce.

— *Jaka, zdaniem Pana Generała, jest sytuacja polityczna?*

— Moim zdaniem, okres zaburzeń w Rosji będzie trwał długo, bardzo długo, nawet w razie obalenia bolszewików. Nie sposób przewidzieć przyszłości. Zależnie od tego, jakie zmieniające się rządy będą stały na jej czele, Rosja będzie sprzymierzeńcem bądź Niemiec, bądź też Polski. W ten sposób będziemy w pewnych okresach przyjaciółmi, w innych — wrogami Rosji. Na razie jestem przekonany, że Sowiety rosyjskie będą usiłowały zaatakować Polskę. Bez względu na to, jaki będzie jej rząd, Rosja jest zaciekle imperialistyczna. Jest to nawet zasadniczy rys jej charakteru politycznego. Mieliliśmy imperiaлизм carski; widzimy dzisiaj imperiaлизм czerwony — sowiecki. Polska stanowi zaporę przeciwko imperiałizmowi słowiańskiemu, bez względu na to, czy jest carski, czy też bolszewicki. Bolszewicy jeszcze są silni, gdyż posiadają klasę rządzącą bardzo liczną, która zrobiła karierę i majątek na bolszewizmie i która wie, że powodzenie jej doktryn stanowi dla niej kwestię życia lub śmierci. Gdy będą pokonani, będą powieszani. Będą się więc energicznie bronili. Ich atak na Polskę zależy jest w pierwszym rzędzie od kwestii ukraińskiej. Na politykę Sowieców wpływają względy materialne, a przede wszystkim głód. Muszą się zaopatrywać w bogatej Ukrainie. Jeżeli sprawa Ukrainy załatwiona będzie na ich korzyść, wówczas pójdą na Polskę; ale żeby do niej dojść, muszą przebyć kraje zniszczone, niemal pustynne, które nie dostarczyłyby im niczego. Muszą więc wszystko brać z Ukrainy. Wreszcie, wobec warunków geograficznych, zmuszeni są do posuwania się szlakiem nielicznych linii kolejowych. Nie mają koni. Nie mogą oddalić się od torów kolejowych.

— *A ich propaganda wewnętrzna?*

— W danej chwili wydaje mi się, że nie ma widoków powodzenia. Nie mamy prawie zupełnie robotników. Jeżeli reforma rolna będzie urzeczywistniona, będziemy mieli olbrzymie rzesze włościan — drobnych właścicieli rolnych.

---

¹⁾ Piłsudski miał tu zapewne na myśli wejście do Komitetu Narodowego Polskiego (od końca stycznia do połowy marca 1919 r.) osób, należących wtedy do obozu Piłsudskiego (Dłuski, Sokolnicki, Sujkowski, Patek, Thugutt, Medard Downarowicz, Leon Wasilewski).